

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/229/2017
Identifikačné číslo spisu:	6112222706
Dátum vydania rozhodnutia:	31.01.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:6112222706.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Y. U., bývajúceho v X., 2/ R. U., bývajúcej v X., obaja zastúpení JUDr. Ľubicou Blažejovou, advokátkou so sídlom v Banskej Bystrici, Krivánska 4, proti žalovaným 1/ J. R., bývajúcej v W., zastúpenej JUDr. Drahomírom Tomčom, advokátom, so sídlom v Bratislave, Koceľova 9, 2/ Registrátor, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Prievozska 38, IČO: 44 765 461, 3/ I. R., bývajúcej v W., zastúpenej JUDr. Drahomírom Tomčom, advokátom, so sídlom v Bratislave, Koceľova 9, o určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 20 C 235/2012, o dovolaní žalovaných 1/ a 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. marca 2016 sp. zn. 12 Co 231/2015, takto

rozhodol:

Zrušuje rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. marca 2016 sp. zn. 12 Co 231/2015 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. marca 2015 č. k. 20 C 235/2012-199 v spojení s opravným uznesením okresného súdu zo dňa 22. apríla 2015 č. k. 20 C 235/2012-212 určil prvým výrokom, že zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva uzatvorená dňa 20. marca 2006 medzi žalobcami 1/ a 2/ na strane jednej a obchodnou spoločnosťou Danubia Financial, s.r.o. na strane druhej, je absolútne neplatná; druhým výrokom, že zmluva o prevode nehnuteľností na predmet - nehnuteľnosti vedené na LV č. XXX pre k. ú. P., obec X. uzatvorená medzi spoločnosťou Danubia Financial, s.r.o. ako predávajúcim a spoločnosťou Danubia Real, s.r.o. ako nadobúdateľom je absolútne neplatná; tretím výrokom že kúpno-predajná zmluva na predmet - nehnuteľnosti vedené na LV č. XXX pre k. ú. P., obec X. uzatvorená dňa 18. februára 2008 medzi spoločnosťou Danubia Real, s.r.o. ako predávajúcim a žalovanou 1/ J. R. ako kupujúcou je absolútne neplatná; štvrtým výrokom určil, že kúpno-predajná zmluva na predmet - nehnuteľnosti vedené na LV č. XXX k. ú. P., obec X. uzatvorená dňa 7. októbra 2010 medzi žalovanou 1/ J. R. ako predávajúcou a žalovanou 3/ I. R. ako kupujúcou, je absolútne neplatná; piatym výrokom, že kúpno-predajná zmluva na predmet - nehnuteľnosti vedené na LV č. XXX pre k. ú. P., obec X. uzatvorená dňa 24. novembra 2011 medzi žalovanou 3/ I. R. ako predávajúcou a žalovaným 2/ Registrátor s.r.o., ako kupujúcim je absolútne neplatná. Posledným výrokom určil, že žalobcovia 1/ a 2/ sú podielovými spoluvlastníkmi,

každý s veľkosťou podielu 1/2 - nehnuteľností vedených na LV č. XXX pre k. ú. P., obec X. - rodinného domu č. 3286 postaveného na parc. č. CKN 296/3 a parcel č. CKN 296/3 - zastavané plochy a nádvoría vo výmere 480 m² a parc. č. 296/4 - záhrady vo výmere 87 m² (ďalej v texte „sporné nehnuteľnosti“). Okresný súd vychádzal zo skutkového stavu, podľa ktorého medzi žalobcami 1/ a 2/ a spoločnosťou Danubia Financial, s.r.o., bola uzatvorená zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa 20. marca 2006 titulom zmluvy o úvere zo dňa 20. marca 2006 vo výške 150 000 Sk, z ktorej čl. IV. vyplývalo, že k prevodu vlastníckeho práva dochádza za účelom zabezpečenia pohľadávky v zmysle vyššie uvedenej zmluvy o úvere. Podľa čl. V. bol veriteľ oprávnený po dobu trvania zabezpečovacieho prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam uvedených v zmluve založiť ich tretej osobe na základe záložnej zmluvy, nesmel ich však previesť, postúpiť, darovať alebo scudziť pred uplynutím doby, do ktorej je povinný dlžník vysporiadať voči veriteľovi všetky svoje záväzky. Úverovú zmluvu a zmluvu o zabezpečení záväzku prevodom práva uzavreté dňa 20. marca 2006 okresný súd vyhodnotil ako zmluvy v rozpore s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že zmluva o úvere predstavuje šikanózný výkon práva veriteľa, úrok je skrytý do tzv. poplatkov nazvaných náklady na vypracovanie zmluvy a administratívu spojených s úverom a predstavuje 60 % ročne z poskytnutej sumy úveru. Navyše, za rovnaké porušenie povinností, a to nezaplatenie dohodnutej sumy splátok podľa bodu 2 čl. III zmluvy je uplatnený viacnásobný neprimerane vysoký postih. Odkázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 5 Cdo 283/2010, podľa ktorého zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva má vo vzťahu k zmluve o úvere akcesorickú povahu, a pokiaľ je absolútne neplatný hlavný záväzok, je od počiatku neplatný aj záväzok vedľajší. Zmluva je neplatná aj pre rozpor s účelom zabezpečovacieho prevodu práva a s účelom zákona. Dohoda, ktorej skutočným zmyslom je dojednanie tzv. prepadnej zálohy, t. j. uspokojenie pohľadávky veriteľa tým, že mu prípadne záloh do vlastníctva je v rozpore s účelom záložného práva, ako aj zabezpečovacieho prevodu práva, keďže uvedené inštitúty slúžia na zaistenie pohľadávky veriteľa tým, že v prípade jej nesplnenia je oprávnený dosiahnuť uspokojenie svojej pohľadávky výťažkom z predaja zálohy a jeho účelom je riešiť otázku zabezpečenia záväzku, a nie otázku zániku záväzku. Mal za to, že uvedená zmluva je absolútne neplatný právny úkon aj s poukazom na rozsudok NS SR sp. zn. 1Obo/28/2007. Konštatoval, že z dôvodu, že zmluva o úvere a zmluva o zabezpečovacom prevode práv z 20. marca 2006 sú absolútne neplatné právne úkony, nemohla spoločnosť Danubia Financial, s.r.o. nadobudnúť vlastníctvo k predmetnej nehnuteľnosti (bola zrušená dňa 11. februára 2009 výmazom z obchodného registra bez právneho nástupcu), a zároveň nemohol uvedený subjekt, teda spoločnosť Danubia Financial s.r.o. následne uvedenú nehnuteľnosť previesť na žalovanú 1/, táto na žalovanú 3/ a žalovaná 3/ na žalovaného 2/, ktorý je v súčasnej dobe vedený ako výlučný vlastník v katastri nehnuteľností. Došlo k absolútne neplatným právnym prevodom, keďže nikto nemôže na druhého previesť neexistujúce vlastnícke právo. Žalobcovia teda preukázali naliehavý právny záujem na určení neplatnosti právnych úkonov, pretože vznikol objektívny stav, ktorý ohrozuje ich právne postavenie ako spoluvlastníkov nehnuteľností a nie je možné iným spôsobom uskutočniť nápravu. Záverom okresný súd poukázal na § 457 Občianskeho zákonníka a mal za to, že vyjadrenie žalovaného 2/ nespĺňalo náležitosti riadneho návrhu s odôvodnením a išlo len o jeho vyjadrenie. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných 1/ a 3/ rozsudkom z 10. marca 2016 sp. zn. 12 Co 231/2015 napadnutý rozsudok okresného súdu podľa § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správny potvrdil a rozsudok okresného súdu v spojení s opravným uznesením vo výroku o trovách konania zrušil a v tomto rozsahu vec vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplnil, že zmluva o zabezpečovacom prevode práva je dvojstranným úkonom, a ako taká musí spĺňať požiadavky všeobecnej časti Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), konkrétne § 37 a nasl. OZ pre právne úkony ako prejavy vôle účastníkov občiansko - právnych vzťahov. Len pri dodržaní uvedených požiadaviek je právny úkon platný, pričom tieto požiadavky sa musia vzťahovať na všetky podstatné náležitosti. Zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa 20. marca 2006 tieto zákonné predpoklady nespĺňa, keďže podľa posúdenia súdu sa prieči dobrým mravom a takýto právny úkon je absolútne neplatný, pričom na absolútnu neplatnosť prihliada súd z úradnej povinnosti. Podľa odvolacieho súdu konflikt dojednania o nepodmienenom vlastníctve pôvodného veriteľa v prípade riadneho nesplnenia zabezpečeného záväzku bez toho, aby došlo zároveň k úprave spôsobu a podmienok vysporiadania prípadného rozdielu medzi hodnotou zabezpečovanej povinnosti a prevedeného práva so všeobecne uznávanými mravnými

zásadami a princípmi vzájomných vzťahov medzi ľuďmi, je v danom prípade umocnený ešte tou okolnosťou, že pôvodný veriteľ predal sporné nehnuteľnosti následne na spoločnosť, v ktorej bola konateľom tá istá osoba a následne boli sporné nehnuteľnosti prevedené na rodinných príbuzných tohto konateľa. Keďže absolútna neplatnosť nastáva priamo zo zákona a pôsobí od začiatku voči každému, zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa 20. marca 2006 ako právny úkon postihnutý neplatnosťou nemala za následok vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností. Konštatoval, že predložená zmluva o postúpení pohľadávky až na poslednom pojednávaní bez ďalšieho nepreukazuje vecnú legitimáciu postupníka - Y. R. v konaní. Nebolo jednak preukázané doručenie oznámenia o postúpení pohľadávky žalobcovi 1/, a to minimálne v rozsahu, že toto oznámenie sa dostalo do jeho dispozičnej sféry, naopak, žalobca v konaní nepotvrdil doručenie uvedeného oznámenia o postúpení pohľadávky a dôkazné bremeno preukázania doručenia oznámenia o postúpení pohľadávky žalobcovi 1 / v konaní zaťažovalo toho, kto z preukázania tejto skutočnosti vyvodzoval pre seba priaznivé právne následky. Odvolací súd tiež uviedol, že k postúpeniu pohľadávky malo dôjsť 2. decembra 2006, pričom už dňa 20. marca 2006 pohľadávka zanikla realizáciou zabezpečovacieho prevodu práva, ku ktorému došlo na základe návrhu na vklad predloženého v uvedený deň správe katastra. Konanie vo veci samej prebiehalo od roku 2012 a k predloženiu zmluvy o postúpení pohľadávky a oznámenia o postúpení pohľadávky vo fotokópii došlo až na poslednom pojednávaní pred okresným súdom. Navyiac, napriek tomu, že predmetná zmluva o postúpení pohľadávky zo dňa 2. decembra 2006 bola uzatvorená medzi spoločnosťou Danubia Financial s.r.o. Bratislava a Y. R., spoločnosť Danubia Financial, s.r.o. zaslala žalobcovi výšku pohľadávky 20. apríla 2007 napriek tomu, že podľa predmetnej zmluvy už malo dôjsť k postúpeniu tejto pohľadávky na ďalšiu osobu, preto okresný súd dôvodne neprihliadal na predmetnú zmluvu o postúpení pohľadávky. Vo väzbe na opravné uznesenie vydané okresným súdom dňa 22. apríla 2015 (ktorým bol opravený rozsudok zo dňa 12. marca 2015 č. k. 20 C 235/2012-199) odvolanie žalovaných 1/ a 3/ s odkazom na § 166 ods. 1, 2 a 3 O.s.p. považoval za dôvodné, pretože okresný súd rozhodol o trovách konania nesprávne formou opravného uznesenia, a nie formou uznesenia dopĺňujúceho v zmysle § 166 O.s.p., preto uvedené rozhodnutie zrušil a v tomto rozsahu vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie aj s poukazom na § 224 ods. 3 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ a 3/ (ďalej aj „dovolateľa“) dovolanie z dôvodu, že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. pre nedostatočné zdôvodnenie rozhodnutia. Žiadajú dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia 1/ a 2/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhli dovolanie odmietnuť.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia veta prvá, právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, zastúpená advokátom, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané, bez nariadenia dovolacieho pojednávania dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je potrebné zrušiť.

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016 (11. mája 2016), t. j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle vyššie uvedeného § 470 ods. 2 CSP a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 a § 238 O.s.p.

8. Za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy bolo dovolanie spôsobilé vyvolať sledovaný právny účinok pri vadách zmätočnosti (§ 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p.), i keď jeho prípustnosť z § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. nevyplývala; v takom prípade vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. prípustnosť dovolania nezakladali, na takto prípadne uplatnené dovolacie dôvody nebolo možné prihliadať (napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 151/2015, 3 Cdo 90/2011, 4 Cdo 588/2015, 5 Cdo 424/2015, 6 Cdo 26/2016, 7 Cdo 36/2016, 8 Cdo 27/2016).

9. Na vady konania, ktoré boli uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p., bol dovolací súd povinný prihliadať bez ohľadu na to, či ich dovolateľ uplatnil alebo neuplatnil (viď § 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolateľa procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietali a vady tejto povahy ani nevyšli

v dovolacom konaní najavo.

10. Dovolatelia namietali, že im postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

11. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, právo na doručenie odvolania, právo na možnosť vyjadriť sa k podanému odvolaniu, právo na doručenie vyjadrenia k odvolaniu a pod.).

12. Preskúmaním veci bolo zistené, že k odvolaniu žalovaných 1/ a 3/ (č. 1. 215 a nasl. spisu) sa písomne vyjadrili žalobcovia 1/ a 2/ (č. 1. 224 a nasl. spisu), žalovaní 1/ a 3/ (dovolatelia) ale nemali možnosť sa dozvedieť o tomto vyjadrení a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd (prvoinštančný ani odvolací) im toto vyjadrenie žalobcov 1/ a 2/ nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalovaným 1/ a 3/ došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“) a tým k odňatiu ich možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

13. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

14. V okolnostiach preskúmvanej veci dospel dovolací súd k záveru, že postup odvolacieho súdu vykazuje znaky relevantné z hľadiska namietanej vady zmätočnosti, a to odňatia možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., preto dovolací súd zrušil dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP), pričom sa nezaoberal ďalšími námietkami dovolateľov uvedenými v dovolaní.

15. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.